

A felejtés emlékei Memories of Forgetting

KÉPEK A TERMÉSZET ÉS MŰVÉSZET KÖZÖTT
IMAGES BETWEEN ART AND NATURE

Egy fényképgyűjtemény kincsei

A felejtés emlékei. Képek a természet és művészet között

Összeállította és a bevezetőt írta Peternák Miklós

FARKAS ZSUZSA

Magyar Képzőművészeti Egyetem, 2018, Budapest, 259 oldal

A Magyar Képzőművészeti Egyetem könyvtárában őrzött több mint 12 ezer darabos fényképgyűjtemény több szempontból mintaként áll előttünk a feldolgozás, illetve az értelmezés tekintetében. Mindezt a 2016-os *Foto/Modell* kiállítás alapozta meg. A 2018-as kiállítás tovább gazdagította a tematikai rendet, hiszen többek között a monokrómia és Huszár Adolf képzeletbeli múzeuma is helyet kapott benne.

Peternák Miklós határtalan precizitással járt utána egy-egy képcsoport pontos attribúálásának, így számtalan ponton születtek új eredmények. Szerényen csak annyit állít, hogy a mai internetes világban könnyebb megtalálni a régi képek eredetét, mint korábban. Kutatásait előadásokban összegezte és tárta a média tanszék doktori iskolájának hallgatói elé. Ők reflektáltak egyes régi művek témájára vagy technikájára, így alakult ki az élő gyűjteményi rész, amelynek keretében 16 mű és alkotó mutatkozhatott be. A kötetben is kommentálhatták a fényképgyűjteményhez, az előadáshoz, a fotótörténet által felkínált problémákhoz kötődő gondolataikat.

Az előkészítő munka, a digitalizálás után az MKE összes termeiben volt látható ez a páratlan fényképezési anyag. Egykor a fényképek taneszközként, a művészeti képzés segédanyagaként szolgálták a fiatal növendékek tudásának gyarapítását. A diákok ezeken keresztül ismerték meg

a világ múzeumainak műtárgyállományát. A korai művészettörténeti szakirodalomban alkalmazott metszett és litografált illusztrációk mellett a fényképek többit, de legalábbis más mutattak meg a növendékeknek, egyfajta lexikonként álltak rendelkezésre. A pesti akadémián dolgozó tanárok vásárlásai a mai szemmel fotótörténeti értéknek nevezhető művek sorát eredményezték.

A 19. században a „természet után” kifejezés a fényképre, a készítési helyzetre vonatkozott, az ábrázolások lényege közös: a közvetlen ottlét és optikai rögzítése a fotográfián – írja Peternák. Úgy véli, hogy egy műtárgyról készült fotografikus reprodukció maga is műtárgy a mai digitális képfeldolgozás korában. Ez alapján állíthatók össze az olyan képzeletbeli múzeumok, mint Huszár Adolfé, aki a szobrász tanszék vezetőjeként gyűjtött össze műtárgyfényképeket a világ kanonizált szoboranyagáról.

A festmények és grafikák reprodukciói az MKE kollekcijában alulreprezentáltak, de például a Lotz Károly falképeiből készített vázlatok fényképei megmaradtak, azonosíthatók. A képek másik része Strobl Alajoshoz és családjához köthető, jelentős mennyiségű kép készült a családról, rokonságról, a művek készítéséről és a művekről is. Ezek egy része a korabeli magazinokban is megjelent, mert Strobl tisztában volt a sajtó és publicitás jelentőségével. Peternák Miklós fedezte fel, hogy

a gyűjteményben lapuló Heid fényképei a meztelen szobrászt ábrázolják modellként fiatal korában, Bécsben.

Az MKE eredetileg a tanítást segítő dokumentumai azért maradtak meg a könyvtár szekrényeinek mélyén, mert elavultak. Ma kincsként tekintünk rájuk. Köztük olyan érdekességre lelhetünk, mint G. M. Eckert sorozata fákról, életképekről, melyet Heidelbergben forgalmaztak 1870-ben, de a londoni világkiállítás színterétől a piramisokig, Jeruzsálemtől Amszterdamig tárnak elénk a fényképezés korai időszakában készített képek. Josef Wlha képrendelő katalógusa, amely 1893-ban Bécsben jelent meg, megmutatja, hogy egy-egy fényképész vagy kiadó hogyan kínálta eladásra képeit.

Az említett felvételek egy ideig meghatározták a látás kultúráját, később a szakirányú képzések számára maradtak meg egyfajta kultúrtörténeti rekvizitumként. A fotótörténet ritkaságai: Gloeden aktjai, Darwin könyvének illusztrációi, Anschütz pillanatfelvételei, Muybridge mozgáskísérleteinek 1878-as kiadású nyomtatott képei Székely Bertalan megjegyzéseivel ellátva szintén megtalálhatóak a kötetben. A Czeizel Balázs tervezte, szép kiállítású könyv ízelítőt ad a 19. századi fényképezésről, feltárul egy zárt, mára már kevésbé ismert világ, melynek nem könnyű az olvasata.